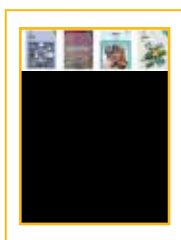

دکتر سیدمهدی موسی کاظمی
عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

منابع جدید جغرافیایی

مجله جغرافیا
Journal of Geography
Vol. 119, 2020, Issue. 4

چکیده مقالات منتخب شماره ۴ از دوره ۱۱۹ سال ۲۰۲۰ مجله جغرافیا^۱ به این ترتیب است:

● سواد رسانه‌های جغرافیایی انتقادی در آموزش جغرافیا:
یافته‌های پروژه MiDENTITY در اتریش
کریستین هینترمن و دیگران

چکیده

رسانه‌ها عرصه‌ای هستند که در آن مبارزه گفتمانی بر سر هویت‌ها، فرهنگ‌ها و جغرافیایها انجام می‌شود. رسانه‌ها شیوه‌های تفکر و عملکرد ما را در برابر ایده‌ها و برداشت‌های ما را از «ما» و «دیگران» سازمان می‌دهند. با گسترش فناوری اطلاعاتی مشارکتی، کاربران (جوان) رسانه‌ها از طریق فعالیت‌هایی مانند به اشتراک گذاری، پسندیدن و یادداشت گذاری، رویدادهای رسانه‌ای را تقویت یا به چالش می‌کشند. پروژه MiDENTITY به این پدیده از منظر آموزشی پرداخته و یک مطالعه موردی درباره اجرای سواد رسانه‌های جغرافیایی انتقادی در آموزش جغرافیا را ارائه می‌دهد. هدف اصلی آن، توانمندسازی دانشجویان برای ایجاد روش خودکنترلی در استفاده از رسانه‌هاست که نتیجه آن در شیوه‌های برخط خودشان از برخورداری یا محرومیت اجتماعی انعکاس پیدا می‌کند.

● تصویر زنان در عکس‌های کتاب‌های درسی مبانی جغرافیای انسانی

جیلیان آپسون و دیگران

چکیده

تحقیق نشان می‌دهد که کتاب‌های درسی نقش مهمی در تعیین محتوای درس و تأثیرگذاری بر برداشت دانشجویان از یک رشته دارند. عکس‌ها به‌ویژه از این جهت قدرتمند هستند که به‌عنوان

در سه دهه گذشته شاهد تغییراتی اساسی در انتصابات و شغل‌های اعضای هیئت علمی بوده‌ایم. دوره تصدی‌گری و اشتغال به‌عنوان اعضای هیئت علمی رو به کاهش گذاشته، در حالی که موقعیت‌های غیررسمی، پاره‌وقت و تمام‌وقت در حال افزایش است. با این حال بسیاری از افراد در دانشگاه اطلاعات ناقص یا ساده‌انگارانه‌ای در مورد ماهیت این بخش در بدنه علمی دارند و همچنان به‌عنوان استاد راهنما و آماده‌سازی دانشجویان تحصیلات تکمیلی فقط برای موقعیت‌های تصدی پست علمی با مسئولیت‌های توزیع شده در تحقیق، آموزش و خدمات ادامه می‌دهند. برای اینکه مربیان بهتری شویم، باید تغییرات عمیقی را که در بازار کار دانشگاهی در جریان است، درک کنیم. این مقاله عواملی را مورد بحث قرار می‌دهد که باعث تغییر ساختار در انتصابات و شغل‌های اساتید شده است، ماهیت پست‌های جدید اساتید را شرح می‌دهد و راهنمایی می‌کند چگونه می‌توانیم مربیان بهتری باشیم برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی خود که به دنبال مناصب دانشگاهی هستند.

● تدوین و کاربرد برنامه‌های درسی جغرافیای چندبعدی ترکیبی از منظر سنجش از دور منطقه‌ای چینگ آی ونگ و دیگران چکیده

جغرافیا می‌تواند کیفیت زندگی شهروندان را با بهبود درک آن‌ها از جمعیت، منابع، محیط زیست و توسعه مناطق جغرافیایی بهبود بخشد. ظهور فناوری سنجش از دور، روش مناسبی برای درک چشم‌انداز جغرافیایی منطقه‌ای فراهم می‌کند. تهیه یک برنامه درسی جغرافیای منطقه‌ای برای دانشجویان دانشگاه که شامل فناوری مدرن سنجش از دور برای پرورش سواد جغرافیایی آن‌ها و رواج فناوری سنجش از دور می‌شود، مهم است. برای تمرکز بر توسعه توانایی ارزشمند دانشجویان در تفکر انتقادی در شرایط فضایی، در این مقاله روش‌هایی برای مشاهده خصوصیات فضایی - زمانی (چندزمانی، چندمقیاسی، چندزاویه‌ای)، خصوصیات کالبدی (چندطیفی، چندمنظوره) و خصوصیات ترکیبی طبیعی (چندعنصری، چندرسانه‌ای) جغرافیای منطقه‌ای از طریق ابزارهای چندبعدی معرفی شده است. با ارائه یک درس جغرافیای سنجش از دور منطقه‌ای به‌عنوان نمونه، این مقاله، اهداف، ساختار محتوا و ساخت مدیریت آموزش را مورد بحث قرار می‌دهد. سپس، این مطالعه در مورد برنامه‌ها و پیش‌بینی‌ها برای تهیه درس بحث می‌کند. مشاهدات جغرافیایی و آموزش جغرافیا از منظر چندبعدی روش‌های ابتکاری و نتایج بهتری از نظر کیفیت تحصیل دانشجویان در برنامه‌های درسی آموزش عالی فراهم می‌کند.

● تسلط تجربی در تالار سخنرانی جولیان بریگستوک چکیده

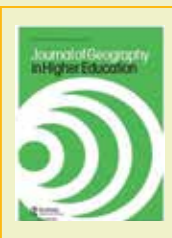
اقتدار یکی از مفاهیم مناقشه‌برانگیز و مهم در نظریه اجتماعی و آموزش است. اقتدار رابطه‌ای است که مبتنی بر ناهماهنگی دانش، تخصص یا تجربه است. با استفاده از مشاهدات تدریس و مصاحبه‌ها با دانشجویان کارشناسی و سخنرانان در مورد تجربیاتشان در زمینه آموزش گروه‌های بزرگ، بحث می‌شود که برخلاف تمرکز استادان بر اقتدار و تخصص حرفه‌ای، بسیاری از دانشجویان با شدت بیشتری به اشکال تجربی اقتدار در سخنرانی‌ها پاسخ می‌دهند. به عبارت دیگر،

تصاویر واقعی به نظر می‌رسند و دانشجویان اغلب می‌توانند آن‌ها را بهتر از متن به خاطر بیاورند. این مطالعه عکس شش کتاب درسی مبانی جغرافیای انسانی را برای ارزیابی تصویر زنان بررسی می‌کند. در مقایسه با مطالعه مایر (۱۹۸۹)، تعداد عکس‌ها در کل و عکس‌های زنان افزایش داشته است. با این حال محتوای عکس‌ها زنان را اساساً در نقش‌هایی سنتی و منفعل نشان می‌دهند که به‌عنوان یک هنجار تلقی می‌شوند. در نتیجه، این کتاب‌های درسی از درگیر شدن دانشجویان در بحث‌های معنادار در مورد جنسیت و نقش‌های زن در جامعه در میان فرهنگ‌ها باز می‌ماند.

● ارزیابی جغرافیایی برنامه ارزیابی ملی پیشرفت آموزشی (NAEP): آیا دوباره برمی‌گردد؟ مایکل سولم و جوزف استولتمن چکیده

برنامه ارزیابی ملی پیشرفت آموزشی (NAEP) به‌طور دوره‌ای ارزیابی‌های سطح ملی موفقیت دانشجویان را در جغرافیا ارزیابی می‌کند. در ژوئیه ۲۰۱۹، هیئت امنای کنترل ارزیابی ملی، تصمیم حذف ارزیابی‌های جغرافیا، اقتصاد، هنر و زبان خارجی از برنامه آزمون NAEP تا سال ۲۰۲۹ را اعلام کرد. در این یادداشت، دلایل و رای تصمیم هیئت دولت را بررسی می‌کنند و در مورد آن چیزی بحث می‌کنند که جغرافی دانان می‌توانند انجام دهند تا به نفع آن دفاع کنند و از گزارش‌ها و داده‌های جغرافیایی NAEP بیشتر بهره ببرند.

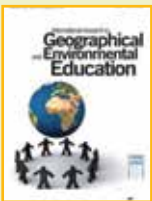
مجله جغرافیا در آموزش عالی Journal of Geography in Higher Education Vol. 44, 2020, Issue. 3

چکیده مقالات منتخب شماره ۳ از دوره ۴۴ سال ۲۰۲۰ مجله جغرافیا در آموزش عالی^۲
به این ترتیب است:

● آموزش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دوره تغییر ساختار شغلی اعضای هیئت علمی کویتا پاندیت چکیده

باعث
تعامل و
انگیزه بالاتر
یادگیرنده می‌شود.
چالش‌هایی برای
پذیرش بیشتر نیز ارائه شده
است.

**تحقیقات
بین‌المللی در آموزش
جغرافیا و محیط زیست**
International Research in Geo-
graphical and Environmental Educa-
tion

Vol. 29, 2020, Issue 3

چکیده مقالات منتخب شماره ۳ از دوره ۲۹ سال ۲۰۲۰

مجله تحقیقات بین‌المللی در آموزش جغرافیا و محیط

زیست^۳ به این ترتیب است:

● **قابلیت‌های جغرافیایی، تحلیل آموزشی و تفکر درسی؛
پیشبرد گفت‌وگوی بین روش آموزش و برنامه درسی**

گابریل بله

چکیده

یکی از ایده‌های پروژه (های) قابلیت‌های جغرافیایی، آغاز یک بحث بین‌المللی در مورد اهداف و ارزش‌های آموزش جغرافیاست. در راستای این منظور، هدف این مقاله بررسی برخی از دیدگاه‌های اصلی مورد استفاده در قابلیت‌های جغرافیایی، مانند تفکر برنامه درسی، معلم به‌عنوان «خالق برنامه درسی» و نقطه‌نظر دانش‌دوستان و بررسی آن‌ها در رابطه با سنت‌های قاره‌ای و شمال اروپا از روش آموزش و موضوع فن تعلیم است. این امر به‌ویژه از طریق یک قرائت از متخصص تعلیم و تربیت آلمان «کلافکی» و نظریه طبقه‌بندی آموزش او و استفاده از چارچوب تحلیل دیداکتیک وی انجام می‌شود. این تحقیق نشان می‌دهد که چگونه دیدگاه‌های دانش و توانایی‌های قدرتمند در قابلیت‌های جغرافیایی، نقطه نظرها در خصوص منابع و آموزش رسمی توسط «کلافکی» را منعکس می‌کند. با تکیه بر ایده‌ها و از توان آموزشی و ارتباط مثال‌زدنی، نمونه‌ای از تفکر برنامه درسی دانش‌بنیان در جغرافیا با استفاده از یک مورد مبتنی بر دیدگاه جغرافیایی - زمانی برای یک تحلیل مختصر آموزشی ارائه شده است. چنین مثال‌هایی می‌تواند به‌عنوان مدل‌های تعلیمی موضوعی برای تفکر برنامه درسی عمل کند. در انتها مقاله با برخی از ملاحظات در مورد چرخش دانش به پایان می‌رسد و برخی از چالش‌های آینده برای آموزش جغرافیا را نشان می‌دهد.

● **منحنی دانش: ترکیب انواع دانش باعث تفکر قدرتمند**

می‌شود

بین دیدگاه دانشجویان و استادان در مورد مفهوم اقتدار آموزشی تفاوت وجود دارد. از طریق بحث در خصوص یک مداخله آموزشی با هدف تجربه ساده با روابط اقتدار در سالن سخنرانی، این مقاله به مفهوم‌سازی سیاست رهایی‌بخش و آزمایشی اقتدار آموزشی کمک می‌کند؛ جایی که دانشجویان نه تنها برای تفکر مستقل، بلکه برای دیدن وجود خودشان (زمینه‌های عملشان) به‌عنوان یک مشکل مهم فکری برای تعامل به چالش کشیده می‌شوند. این امر مستلزم فراتر رفتن از انواع ایده‌آل مرجع آموزشی «وبری» غالب (سنتی، عقلی - قانونی، کارزماتیک و کارزماتیک - فکری) به سوی درک کامل‌تری از اشکال تجربی اقتدار است.

● **واقعیت مجازی در کلاس درس آموزش عالی: امکان‌سنجی
و توان ادغام در برنامه درسی
مایکل دیتنا و مارگارت کادیری
چکیده**

تعامل با یادگیرنده یک چالش در آموزش جغرافیا و به‌طور کلی آموزش عالی است و واقعیت مجازی فراگیر دارای امکانات زیادی است، اما یافتن برنامه‌های کاربردی ساده و آسان که از نظر آموزشی نیز ارزش داشته باشند می‌تواند یک چالش باشد. سه اجرای آزمایشی شبیه‌سازی کامل کره زمین به‌صورت واقعیت مجازی در محیط کلاس با استفاده از ساخت‌افزار پیشرفته واقعیت مجازی انجام شد. این آزمایش‌ها با دانشجویان درس جغرافیا و علوم انسانی رومانی انجام شد و هدف از این کار ارزیابی استفاده از واقعیت مجازی فراگیر در افزایش تعامل یادگیرنده بود. از «مدل پذیرش فناوری» تا حدی برای به دست آوردن داده‌های نظرسنجی مناسب و از رویکرد استقرایی برای تحلیل موضوعی استفاده شد. براساس داده‌های جمع‌آوری شده، یک مبنای مشهود منطقی دیده شد که دانشجویان استفاده از ابزار را نسبتاً آسان می‌دانند و درک و تعامل آن‌ها را افزایش می‌دهد. یافته‌ها مطابق با یافته‌های مطالعات قبلی است که نشان می‌دهد محیط‌های واقعیت مجازی فراگیر احساسی قوی از حضور درک‌شده ایجاد می‌کنند که

تین بنکر و راب ون در وارت چکیده

مایکل یانگ درباره «دانش قدرتمند» به عنوان نوعی دانش که باید در آموزش اصل باشد، به طور گسترده نوشته است: «دانشی که - مثل بسیاری مفاهیم دیگر - قابل اعتماد و بالقوه قابل آزمایش باشد، به ما در درک جهان طبیعی و اجتماعی کمک می کند و زبانی را برای کاربرد معنادار در بحث های اخلاقی و سیاسی به ما پیشنهاد می دهد.» برای مشارکت در بحث دانش قدرتمند، نویسندگان اصطلاح منحنی دانش را معرفی می کنند و انواع دانش را در محورهای سطح انتزاع و درجه قدرت تبیین به تصویر می کشند. آن ها استدلال می کنند که ترکیب عناصر دانش که در موقعیت های مختلف روی این منحنی قرار دارند، همان چیزی است که استفاده از دانش و فرایند تفکر را قدرتمند می سازد. مضامینی از درس جغرافیا در مدارس با مثال مهاجرت ها از جنوب به شمال در جهان نشان داده شده است.

● نقش مفاهیم جغرافیایی و دانش قدرتمند در یک برنامه درسی به نام آینده ۳

آلاریک مود

چکیده

این مقاله بررسی می کند آیا جغرافیا می تواند دانش قدرتمندی فراهم کند که یک عنصر اصلی برنامه درسی به نام «آینده ۳» و یک مؤلفه مهم پیشنهادهای پروژه قابلیت های جغرافیایی برای آموزش جغرافیاست. دانش قدرتمند دانشی است که به دانشجویان توانایی ذهنی در تحلیل، تبیین، پیش بینی، ارزیابی و تفکر درباره جهان را از راه هایی نشان می دهد که فراتر از تجربه شخصی آن هاست. این مقاله بر دو جنبه از این دانش متمرکز است: اولی استفاده از مفاهیم برای اندیشیدن به روش های جدید و دوم، توانایی تعمیم ها و کاربرد آن ها در زمینه های جدید. در این مقاله همچنین ضمن بررسی استدلال ها مبنی بر عدم توانایی ایجاد دانش قدرتمند به کمک مفاهیم جغرافیا به آن ها پاسخ می دهد. در انتها نتیجه گیری می کند که جغرافیا در برنامه درسی «آینده ۳» بر درک دانشجویان از روش های جغرافیایی تفکر براساس مفاهیم اصلی و کاربرد آن ها تأکید دارد. این درک می تواند از طریق طیف گسترده ای از محتوا، از مکانی به مکان دیگر با یک روش جغرافیایی مناسب، توسعه یابد.

● کتاب های جدید

برنامه ریزی مسکن شهری، با نگاهی به ایران

امروزه جوانان در دنیایی بزرگ می شوند که پدیده گرم شدن کره زمین اتفاق می افتد و تغییرات غیرقابل انکار در شرایط طبیعی از جمله افزایش سطح آب دریاها، تغییرات شدید در وضع هوا و تغییرات در گونه های گیاهی و انواع جانوری ایجاد می شود. افزایش جمعیت و جهانی سازی و جابه جایی مردم، پول، ایده ها و فرهنگ ها در سراسر جهان روابط ژئوپلیتیکی پیچیده ای را به وجود می آورند. جوانان همچنین دسترسی بی سابقه ای به اطلاعات دارند. مدارس به جوانان این امکان را می دهند تا به دنیای پیچیده پیرامون خود معنا ببخشند و واقعیت ها و تصورات را در یک چارچوب قابل فهم و گسترده تر قرار دهند. آن ها به جوانان کمک می کنند تا جای خود را در دنیایی پیچیده و در حال تغییر پیدا کنند. معلمان راهنمای اصلی توانمندی جوانان در یادگیری جغرافیا هستند. آن ها با استفاده از دانش و مهارت های خود به چالش ها و سؤالات پاسخ می دهند و دانش آموزان را درگیر ایده های جدی می کنند. این کتاب الهام بخش برنامه های درسی جدید در مورد اهداف و ارزش های گسترده تر جغرافیا در مدارس است. کتاب به طور تخصصی یک نقشه راه برای بهبود ارتباط، جذابیت و کاربرد جغرافیا به عنوان یک موضوع اساسی و بنیادی در آموزش ارائه می دهد. کتاب **توان آموزش جغرافیا و رویکرد قابلیت: قابلیت های جغرافیایی و مدارس** تألیف ریچارد باستین در سال ۲۰۱۹ توسط انتشارات پالگرو مکیملان در ۲۲۴ صفحه منتشر شده است. عناوین فصل های کتاب به ترتیب زیر هستند:

فصل اول. هدف مدارس چیست؟

فصل دوم. تهیه یک برنامه درسی برای «بحران»

فصل سوم. بازگشت به «جغرافیا»

فصل چهارم. «رویکرد قابلیت ها» در آموزش جغرافیا

فصل پنجم. توسعه قابلیت های جغرافیایی؛ نقش تحقیقات

فصل ششم. قابلیت های برنامه درسی با عنوان برنامه آینده ۳

مقدمه‌ای بر مکان

«مکان» یکی از مفاهیم پرکاربرد در رشته‌های مختلف دانشگاهی شامل علوم انسانی، علوم اجتماعی و هنر بوده و همواره در تعریف، تفسیر و کاربرد آن مباحث گسترده‌ای وجود داشته است که در گذار زمان دچار تحول شده‌اند و به‌ویژه در دهه‌های اخیر این مفهوم به حوزه‌های جدیدی نظیر مکان‌های دیجیتال، مجازی و مکان‌های هنری و ... وارد شده است که همچنان در میان بسیاری از پژوهشگران ناشناخته هستند. این کتاب، سه دیدگاه اصلی شامل دیدگاه توصیفی، ساختارگرایی اجتماعی و پدیدارشناختی را در تاریخچه مفهوم مکان معرفی می‌کند. دیدگاه غالب در این کتاب پدیدارشناسی است و مثال‌های تجربی متعددی از شیوه‌های خلق مکان بیان می‌کند. کتاب **مقدمه‌ای بر مکان** تألیف تیم کرسول، توسط دکتر حسین حاتمی‌نژاد (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران) و دکتر بهار حبیبیان ترجمه شده و در سال ۱۳۹۸ توسط انتشارات دانشگاه تهران در ۲۱۰ صفحه منتشر شده است. عناوین فصل‌های کتاب به ترتیب زیر هستند:

- فصل اول: تعریف مکان
- فصل دوم: تبارشناسی برای مکان
- فصل سوم: مکان در جهان متحرک
- فصل چهارم: مطالعه مفهوم جهانی مکان
- فصل پنجم: کار با مکان، ساختن مکان‌ها
- فصل ششم: کار با مکان، نابجایی

پی‌نوشت‌ها

1. <https://www.tandfonline.com/toc/rjog20/119/4?nav=toCList>
2. <https://www.tandfonline.com/toc/cjgh20/44/3?nav=toCList>
3. <https://www.tandfonline.com/toc/rgee20/29/3?nav=toCList>

ژئومورفولوژی ایران

سرزمین ایران به‌عنوان بخشی از فلات بزرگی به همین نام، یکی از کشورهای کوهستانی و در عین حال خشک دنیاست. به همین دلیل از دیرباز، بیشتر با گستره‌ها و چشم‌اندازهای بیابانی‌اش مورد توجه قرار گرفته است تا کوهستان‌های یخی و گستره‌های جنگلی‌اش. با این حال، سیستم‌های کوهستانی پیرامونی آن، خشونت‌های آب‌وهوایی را به اندازه‌ای تعدیل می‌کنند که حتی در قسمت‌هایی از آن موجب شکل‌گیری و فعالیت سیستم‌های مورفودینامیکی یخچالی تا رودخانه‌ای در مجاورت بلافصل هم می‌شود. به همین دلیل اشکال مختص محیط‌های متفاوت دیرینه و عصر حاضر را گاهی در مسافت‌های نه‌چندان دور در مجاور هم و گاهی نیز به گسترده‌گی عرض جغرافیایی آن در گستره‌های مختلف می‌توان یافت. پیامد این تنوع طبیعی، خلق چشم‌اندازهای ژئومورفولوژیک کم‌نظیر است، به‌طوری‌که برخی از آن‌ها منحصر به فرد هستند و اغلب در مقیاس جهانی به‌عنوان اشکال شاخص یاد می‌شوند. مطالعه این چشم‌اندازها و لندفرم‌ها محوریت اصلی کتاب حاضر را با رویکردی نو تشکیل می‌دهد. کتاب ژئومورفولوژی ایران توسط دکتر رسول صمدزاده (عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل) تألیف و در سال ۱۳۹۸ توسط انتشارات سمت در ۴۹۶ صفحه منتشر شده است. عناوین فصل‌های کتاب به ترتیب زیر هستند:

- فصل اول: کلیات ژئومورفولوژی ایران
- فصل دوم: ساختمان زمین و مورفوتکتونیک ایران
- فصل سوم: زمین‌شناسی و پیشینه تحولات ساختمانی ایران در دوران‌های زمین‌شناختی
- فصل چهارم: واحدهای بزرگ مورفوتکتونیک ایران
- فصل پنجم: ویژگی‌های ژئومورفولوژیک واحدهای بزرگ مورفوتکتونیک ایران
- فصل ششم: قلمروهای مورفوتکتیک (مورفودینامیک و مورفوکلیماتیک) ایران و ...
- فصل هفتم: ژئومورفولوژی کواترنری ایران